

Lite historia – lite tankar - lite fakta.

När jag först fick frågan om jag ville vara med och hjälpa till med att starta en skola i Ndoragi så tänkte jag mest på barnen som satt sysslolösa på en gårdsplan jag nyss hade sett. Sedan, allt eftersom, så har jag tänkt på min egen skoltid, uppväxt som jag är på en bondgård i byn Gisshult i Tolg socken. Där gick jag i Källreda byskola (folkskola) mina 6 första skolår. Det var 2 kilometer dit och det var långt för en 7-åring. Sedan blev det realskola och gymnasium i Växjö. I Växjö blev jag inackorderad hos släktingar. Det var ett stort steg från byskola till realskola i Växjö. Jag har tänkt att skolor för barn måste finnas där barnen finns. I Ndoragi är det 7 kilometer genom skogen och 12 kilometer efter landsvägen till statens skolor i Ibanda. Att tänka sig att urfattiga människor ska kunna ordna barns skolgång på annan ort är en omöjlig tanke. Denna omöjliga situation i Ndoragi har motiverat mig och andra engagerade i Ndoragiskolan att se till att alla barnen i byn går i en byskola där de bor.

När skolan startades i Ndoragi för 11 år sedan var situationen i byn miserabel. En aidspepedemi hade härjat i området och särskilt drabbat den vuxna befolkningen i fertil ålder. Många föräldrar hade dött och många var sjuka. Barn föddes med aids. Det fanns far- och morföräldrar med ansvar för 10 - 15 barn. Det förekom att barn levde ensamma i ett hus utan vårdnadshavare och tiggde sig fram. Några år senare uppförde FN en dispensär några kilometer bort. Där kan byborna nu få gratis medicin mot aids, tbc och malaria. Där finns också en sjuksköterska. Skolan har inneburit att det kom en vattenledning till byn. Vid mitt besök i Ndoragi 2014 var där elledningar framdragna till byn men ingen var inkopplad på nätet. Fortfarande vid mitt besök 2016 var ingen inkopplad på nätet. Först 2018 erbjöds sig en elfirma att installera el gratis i ett av våra klassrum. År 2020 kunde sedan alla klassrum och administrativa rum få el inkopplat. Skillnaden efter 11 år i byn är enorm. Folk är fortfarande fattiga men de har framtidstro och det lyser förhoppningar i deras ansikten. Skolan används nu av myndigheter för information till byborna.

Engelska är officiellt språk i Uganda. I Ndoragi talar man en Nkoredialekt. Endast några få vuxna personer förstår engelska där. När jag har hållit tal i Ndoragi så översätter någon lärare det jag säger till det lokala språket. Barnen lär sig dock engelska successivt i skolan. På mellanstadiet är all undervisning på engelska. Det finns ingen som har bil i byn. En person som vistas i byn ibland har motorcykel och skjutsar folk om de behöver komma till en myndighet eller något annat. Ungefär varannan person har numera en mycket enkel mobil. För att få kontanter kan en byinvånare odla en bananstock och transportera den någon mil på en cykel för vidare transport med lastbil de 30 milen till Kampala. De som har mark kan sälja en get eller ett nöt. Några odlar kaffe för att få kontanter. Byn blir efterhand på olika sätt kopplad till omvärlden.

Ett positivt problem vi haft är att föräldrar från byar runt omkring har velat ha sina barn i Ndoragiskolan. Den är helt gratis för föräldrarna. Folk har försökt tänja på bygränserna eller placerat sina barn hos släktingar för att få ta del av den gratis skolan. Vi har för närvarande 345 elever i Ndoragiskolan. Det behövs fler skolor i byarna i fattiga områden i Uganda. Vi i Ndoragiskolans stödförening söker efter någon organisation eller något företag som kan hjälpa oss med finansiering av skolan på lång sikt.

Uganda har sedan 1990-talet allmän skolplikt för barn. Bemedlade föräldrar har sina barn i internatskolor eller dagskolor som de betalar för. De statliga skolorna i Uganda finns i större samhällen. Det är ofta fler än 100 barn i varje klass. Lokaler och lärarlöner betalar staten. Föräldrarna måste dock betala skoluniform, läromedel och anteckningsblock. Barnen måste ha mat med sig eller gå hungriga. Lärarna i de statliga skolorna extraknacker ofta i privatskolor och är inte alltid på plats i de statliga skolorna då statens löneutbetalningar är låga och/eller oregelbundna. Ca 20 % av alla barn i Uganda går inte i skolan eller har slutat att gå. En del barn skrivs in i en skola men föräldrarna klarar inte av att ha barnen i skolan. Ugandas skolsystem ser ut som många andra afrikanska länders skolsystem ser ut, tyvärr. Ugandas bruttonationalprodukt per capita ligger på plats 195 av 233 länder i världen. /Per Erik Falk/20231125